

*Oddbjørn Tysnes, direktør næringspolitikk i Apotekforeningen mener veksten i antall apotek først og fremst viser at det er sterk konkurranse i markedet.
Foto: Stian Gregersen / Apotekforeningen*

Tilgjengelighetens pris

Antall apotek i Norge har mer enn doblet seg siden den nye apotekloven kom i 2001. Den gang var det 397 apotek, nå er tallet økt til 868. Konkurransen er tøff, og apotek legges ned i større omfang enn noen gang. Lønnsomheten avgjør.

Av: Kristin Rosmo

Antall apotek har altså mer enn doblet seg de siste 15–16 årene. Den sterke veksten i antall apotek har imidlertid sin pris. Det har vært apoteknedleggelse i samtlige av disse årene, og antallet er økende.

Begynner vi å ha nådd tålegrensen for antall apotek i Norge?

Sterk konkurranse

Økt tilgjengelighet var et av målene med den nye apotekloven som kom i 2001.

– Veksten i antall apotek har nok vært sterkere enn de fleste trodde for noen år siden, sier direktør næringspolitikk i Apotekforeningen, Oddbjørn Tysnes.

Han mener veksten i antall apotek først og fremst viser at det er sterk konkurranse i markedet.

– Det er en naturlig utvikling både at det kommer nye apotek og at noen gamle apotek forsvinner. Alt i alt er det nok grunnlag for å si at apotektilbudet de aller fleste steder i landet nå er ganske godt, mener Tysnes.

Lønnsomheten avgjør

Alle apotekkjedene forteller til Farmasiliv at kundegrunnlaget er noe av det som først og fremst avgjør om

de skal etablere et nytt apotek. Den faktoren som avgjør om et apotek har livets rett, er lønnsomhet. Farmasiliv har også spurt apotekkjedene om hvordan de opplever tilgangen på helsepersonell til apotekene sine.

Apotek 1 legger mest vekt på kundegrunnlag og lønnsomhet ved opprettelse av apotek, ifølge kommunikasjonsrådgiver i Apotek 1, Kjersti S. Ofstad. Apotekkjeden opplever at tilgangen til kvalifiserte apotekteknikere er god.

– Det er fortsatt mangel på farmasøyter, men tilgangen har blitt bedre sammenlignet med noen år tilbake. Det er flere søkere på ledige stillinger. Ved nyåpninger er det både interne og eksterne søkere fra begge yrkesgruppene, sier Ofstad.

Hun sier at Apotek 1 i prinsippet aldri legger ned et apotek, men flytter det til en ny lokasjon hvis forutsetningen om lønnsom drift endres negativt.

– Det kan skje at en medarbeider blir overtallig. Dersom dette ikke kan løses ved naturlig avgang, er første prioritet å omplassere. Siden vi har over 350 apotek, er det ofte gode muligheter for dette. Siste løsning for oss som kjede skal være oppsigelse, sier Ofstad.

Ser på vekstpotensialet

NMD eier og driver apotekkjeden Vitusapotek og tilbyr i tillegg Ditt Apotek-konseptet til frittstående apotek.

– De viktigste faktorene vi legger til grunn ved opprettelse av et nytt apotek, er naturlig nok kundegrunnlaget i det aktuelle området og om det er et område i vekst. I tillegg ser vi på forhold som demografi, konkurransesituasjonen, beliggenhet, trafikkstrøm og tilgang på farmasøyter, sier direktør for apotekdrift/logistikk, Terje Kvaal.

NMD opplever at tilgangen på farmasøyter er, og har vært, utfordrende.

– Når det gjelder apotek teknikere, er dette noe enklere. Likevel ser vi regionale forskjeller, og disse endrer seg også over tid, sier Kvaal.

NMD legger i utgangspunktet vekt på de samme faktorene når de vurderer nedleggelse av apotek.

– Det legges ned veldig få apotek i vårt system. Hvis det skjer, får alle våre kolleger tilbud om å begynne å jobbe i et annet av våre apotek, sier Kvaal.

Nedleggelse siste utvei

Også hos Boots etableres nye apotek på grunnlag av en totalvurdering av konkurransesituasjon, kundegrunnlag og beliggenhet. Det sier kommunikasjonsansvarlig Anne Margrethe Aldin Thune.

– Tilgangen til farmasøyter og apotek teknikere kommer i stor grad an på hvor vi er i landet. Særlig farmasøyter kan det være vanskelig å rekruttere når man kommer et godt stykke utenfor sentrale strøk. Derfor rekrutteres det en del fra utlandet, sier hun.

Boots opplever at konkurransen er tøff mange steder, og at det kan være krevende å drive apoteket lønnsomt.

– I enkelte tilfeller ser vi at vi ikke klarer å drive lønnsomt over en lang periode, og da må vi vurdere om det er mulig å gjøre grep som bedrer situasjonen. Hvis de tiltakene vi setter inn ikke fungerer, er vi nødt til å vurdere om apoteket kan fortsette driften i det hele tatt. Å legge ned et apotek er alltid siste utvei og en svært tung avgjørelse å ta, sier Aldin Thune.

Hun viser til at en situasjon med nedleggelse av et apotek alltid vil oppleves som krevende for personalet.

– Det er svært viktig med informasjon og ryddighet i slike prosesser, og det har vi gode rutiner for. Hvordan den enkelte reagerer kan variere, og vi prøver så langt vi kan å ivareta hver enkelt på best mulig måte. Etterrettelighet med hensyn til arbeidsmiljøloven og overenskomstene er en selvfølge. Vi prøver å finne gode løsninger for den enkelte så langt det er mulig, sier hun.

Trist og vanskelig tid

Apotektekniker Jeannette Pequeño har akkurat opplevd at arbeidsplassen hennes ble nedlagt. Hun utdannet seg til apotektekniker i Bergen for om lag seks år siden. Fra før er hun utdannet hudpleier, i tillegg til hotelløkonomi og administrasjon.

Hun har arbeidet ved Boots apotek Bryggen de siste to årene. Men fra 1. september var det kroken på døra for apoteket.

– Jeg stortrives i apotektekniker yrket, og Boots apotek Bryggen var en veldig fin arbeidsplass. Det kollegiale samholdet var sterkt, og kontakten med kundene var helt spesiell. Jeg er veldig lei meg for nedleggelsen, og de siste dagene på Bryggen var vonde å komme igjen, sier Pequeño.

Apoteket lå i bykjernen, like ved påstigningen til Fløibanen. De fredede bryggehusene og fisketorget lå heller ikke langt unna. Apoteket hadde derfor mange turister innom. Samtidig var det et lokalt apotek for mange innbyggere i Bergen by.

– Vi hadde blant annet mange LAR-pasienter som kom til oss, og jeg tenker mye på hvordan det går med dem nå. Det er nok ikke bare enkelt for dem å etablere ny kontakt med et annet apotek. Jeg har blitt knyttet til mange av de faste kundene her, og det har vært en fin opplevelse, sier hun.

Tiden etter at Pequeño ble kjent med at arbeidsplassen hennes skulle legges ned har vært tung for henne. Hun reagerte med sjokk og tristhet.

– Nedleggelsen kom helt uventet, også for kundene. Noen av dem kom med blomster til oss da de hørte at apoteket skulle legges ned, sier Pequeño.

ANTALL APOTEK

Antall apotek er mer enn doblet siden ny apoteklov kom i 2001.

Tallet har økt fra 397 i 2001 til 868 per 31. desember 2016.

Antall nedleggelser lå mellom 1 og 4 per år de første årene.

Til sammen 18 apotek ble nedlagt i 2015 og 2016.

Hittil i år har 11 apotek blitt lagt ned.

Kilde: Apotekforeningen

1. september var det kroken på døra for Boots apotek Bryggen i Bergen. Foto: Kristin Rosmo

Apotektekniker Jeannette Pequeño arbeidet ved Boots apotek Bryggen fram til det ble nedlagt 1. september. Nå arbeider hun ved Boots apotek Åsane. Foto: Gerardo Pequeño

Fordel å være i en kjede

Jeannette Pequeño har imidlertid ikke vært redd for at hun ikke skulle få et annet apotek å jobbe på. Nå arbeider hun ved Boots apotek Åsane, og alle de fire kollegene hennes fra Bryggen er i jobb ved ulike Boots-apotek i Bergensområdet.

– Jeg håper å bli like godt kjent med kundene i Åsane også, selv om det gjerne er en litt annen kundesammensetning på et kjøpesenter. Det hadde sin sjarm å arbeide på Boots apotek Bryggen, der et bredt spekter av kunder kom rett fra gaten inn til oss. Men jeg tvinger meg selv til å tenke positivt og å tenke fremover – det kunne tross alt ha vært verre, sier Jeannette Pequeño.

Boots Norge mener at det å være ansatt i en kjede kan være en fordel i en situasjon med nedleggelse, da det kan bety muligheter for dem som er berørt. – Det som har skjedd i dette tilfellet, er et godt eksempel på det. Det har gjort at vi har kunnet tilby alle de ansatte ved Boots apotek Bryggen arbeid ved andre Boots-apotek i Bergensområdet, og det er vi veldig glade for. Våre ansatte er hovedfokus i en slik situasjon, og vi jobber hardt

for at alt skal løse seg til det beste for dem, sier kommunikasjonsansvarlig i Boots Norge, Anne Margrethe Aldin Thune.

Stadig flere nedleggelse

De siste to årene har det, ifølge tall fra Apotekforeningen, blitt lagt ned omtrent like mange apotek som gjennom de fem forutgående. Kan den økende nedleggingsstakten bety at smertegrensen for antall apotek i Norge er nådd? – Jeg tror ikke det er mulig å si noe eksakt om hvor en smertegrense går. Det kommer an på mange faktorer, selv om de økonomiske rammebetingelsene for salg av legemidler er helt avgjørende, sier Oddbjørn Tysnes i Apotekforeningen.

Han peker i tillegg på kostnadsutviklingen og salget av andre varer der apotekene har sterkere konkurranse; handelsvarer og reseptfrie legemidler.

– For oss er det viktigste at rammebetingelsene setter apotekene i stand til å gi god faglig hjelp til kundene, og gjerne at vi får brukt fagkompetansen i apotek bedre enn i dag, sier Tysnes.